

História Gymnázia Milana Rastislava Štefánika

So vznikom Československej republiky prestáva činnosť židovskej reálky, keďže minister Šrobár odmietol žiadosť židovskej obce pokračovať vo vyučovaní v maďarskom jazyku.

7. mája 1919 miestny evanjelický farár Ján Martiš požiadal vládu, aby na jeseň otvorila vyššiu štátnu reálku, zároveň vyzval okolité obce, aby podporili túto žiadosť. Stalo sa a 60 obcí pripojili k žiadosti tisíce podpisov svojich občanov.

To už pracoval užší výbor, ktorý pozostával z členov školského výboru. Vyjednával s predstavenstvom židovskej obce – majiteľom budovy školy a pozemku.

Výbor vypracoval memorandum, v ktorom zdôvodnil potrebu strednej školy v Novom Meste nad Váhom a v jeho čisto slovenskom okolí. Poveril Jána Martiša a Jána Cablka (hlavný správca Ľudovej banky v meste), aby memorandum odovzdali ministrovi školstva Habrmanovi v Prahe. Minister školstva prijal delegáciu v **júni 1919** a prisľúbil otvoriť už v jeseni v našom meste vyššiu reálku.

V matičných slávnostiach v **auguste 1919** v Turč. Sv. Martine odovzdal ministerský radca Jaroslav Vlček Cablkovi a Martišovi ministerské poverenie otvoriť štátnu vyššiu reálku v Novom Meste n.V. Zároveň im navrhol za správcu školy profesora Josefa Krausa, ktorý v tom čase pôsobil na gymnáziu v Skalici. Návrh aj prijali.

Profesor J. Kraus odcestoval z Turčianskeho Svätého Martina ako správca reálky do Nového Mesta n.V., aby preskúmal situáciu. Budova reálky bola ešte čiastočne obsadená vojskom, v pomerne zlom stave. Kraus jedná o možnosti stavať novú budovu školy. Dostáva sľub a zároveň aj poverenie od slovenského oddelenia ministerstva na správcovstvo školy. Začali sa nevyhnutné úpravy starej školskej budovy a prípravy k zápisu žiakov.

6. septembra 1919 bola transformovaná doterajšia maďarská súkromná reálka na Československú štátnu reálku v Novom Meste nad Váhom. So založením školy sa zároveň realizovalo povolenie o postupnej transformácii reálky od 5. ročníka na reformné reálne gymnázium.

Reformné reálne gymnázium ako typ 8-ročnej strednej všeobecnovzdelávacej školy začal vznikať v Európe začiatkom 20. storočia ako jeden z variantov reálneho gymnázia. Na reálnom gymnáziu sa venovalo viac pozornosti prírodným vedám a živým jazykom.

V šk. roku **1933/34** bolo na Slovensku 10 reformných reálnych gymnázií a 31 reálnych gymnázií. Absolventi sa mohli uplatniť vo všetkých smeroch vysokoškolského štúdia. Oba typy týchto gymnázií zanikli počas druhej svetovej vojny.

Vyučovanie v prvom školskom roku sa začalo **16. septembra 1919**. Na otvorení školy sa zúčastnil nitriansky župan Dr. Okánik. Prvá porada 10-členného profesorského zboru sa konala **22. septembra 1919**.

Vzťah verejnosti ku škole a najmä k českým profesorom bol spočiatku zdržanlivý. No zbor si postupne získal podporu a autoritu, lebo väčšina pedagógov dosahovala veľmi dobrú odbornú a metodickú úroveň, ich spoločenské vystupovanie bolo korektné.

Stavba budovy gymnázia

Nová škola získala starú budovu židovskej reálky – na dnešnej Weisseho ulici, podporovaný je plán výstavby novej budovy školy.

V druhom roku existencie školy zakúpilo Nové Mesto nad Váhom cestou vyvlastnenia pozemok v lokalite “Medzi stodolami” z majetku pani Boróczyovej.

18. októbra 1922 bola uzavretá darovacia zmluva medzi novomestskou obcou a vládny referátom verejných prác v Bratislave, v ktorej sa uvádza, že veľká obec Nové Mesto nad Váhom “postupuje bezplatne”, teda daruje pozemok pre výstavbu gymnázia. Stavebný pozemok ocenili na 15.400 korún.

V **novembri 1920** ochorela polovica zboru a tri dni sa nemohlo vyučovať. **7.10.1921** komisia prezrela budovu školy a potvrdila, že budova je v dezolátnom stave. Na **jar 1920** zbor oznámil mestskej rade, že sa rozhodol podať na ministerstvo návrh zrušiť gymnázium v našom meste, ak sa nezačne so stavbou budovy. Otvorený list na podporu gymnázia podpísalo 22 obecných zastupiteľstiev z okolitých obcí. V **máji 1922** ľud vyslovil protest proti stálym odkladom so začatím stavby. Petíciu z podujatia zaslali poslancom a ministerstvám.

Podľa technického popisu, ktorý zostavil arch. Alois Mezera bude mať budova po oboch stranách hlavného vchodu kabinety – pre školského lekára a pre školníka. Priečelie vchodu je členené bohatšie. A má “v záverku nadpraží” bustu gen. N. R. Štefánika, tesanú z kameňa podľa modelu sochára Karla Dvořáka z Prahy. Rizalit s hlavným vchodom je ukončený štítom, zdobeným plastickým štátnym znakom. Stavebné práce boli zadané za zaokrúhlený obnos 3 milióny 300 tisíc Kčs.

V školskom roku **1921/22** bol pristavený neďaleko starej školskej budovy “dočasný pavilón” – čiže provizórny barak, aby sa tak riešil problém budovy. Posledné zimy v starej škole boli veľmi surové – nevyhovujúce hygienické podmienky, v škole je tak chladno, že žiaci i učiteľ museli pracovať v zimných kabátoch, v jednom z kabinetov spadol kus stropu.

29. októbra na lokalite “Medzi stodolami” sa konala slávnosť – bol položený základný kameň novej budovy nášho gymnázia. Slávnostnú reč predniesol básnik Martin Rázus, v tom čase ev. kňaz v Moravskom Lieskovom. Staviteľom je podnikateľ Ing. Fr. Soukup. Do základov budúcej telocvične vložili ozdobne tepanú kazetu.

Vo vnútri – v olovenom puzdre sú schované správy o škole, mince, výročné správy a iné predmety. Kazetu vyhotovil pražský umelec F. Anýž a škole ju daroval staviteľ. Plánované dokončenie stavby na **máj 1924** bolo odložené na jeseň. V **marci 1923** je dokončená suterénna časť budovy. Koncom leta stojí hrubá stavba pod strechou. V súlade s podmienkami v darovacej zmluve na stavbe našli prednostne prácu robotníci, remeselníci a firmy z Nového Mesta nad Váhom.

Slávnostné otvorenie novej budovy gymnázia sa konalo **7. septembra 1924**. Hlavným rečníkom bol minister Dr. Ivan Markovič. Vo svojom prejave ocenil najmä nové kultúrne ovzdušie, v ktorom sa ocitla študujúca mládež vtedy sotva prevyšoval číslo 800. Za študentov gymnázia prehovoril oktávan Ján Marták z Dolného Sfnia, budúci tajomník Matice slovenskej.

Budova gymnázia sa stala prvou na Slovensku, ktorej stavbu financoval mladý štát. Do konca jesene stihli upraviť okolie školy, ihrisko, bežeckú dráhu, cesty okolo budovy a vysadili hlavné stromy a kríky.

Na jar 1926 boli zasadené pred hlavných vchodom mladé lipky. O rok neskôr konštatuje zapisovateľ protokolu, že školská záhrada po prvý raz rozkvitla.

K technickému vybaveniu školy možno ešte uviesť, že od **25. novembra 1925** je budova osvetlená elektrinou, zatiaľ je však bez ústredného kúrenia. V roku **1927** je dokončená inštalácia vodovodná.

Adresa a kontakty:

Základná škola, Športová 41

915 01 Nové Mesto nad Váhom

Telefón: 032/771 3409

Web: www.gmrsnm.edu.sk

E-mail: ivana.matejovicova@gymnm.tsk.sk

Zdroj: <http://www.gmrsnm.edu.sk/>